

Advies burgerforum windenergie

Provincie Utrecht

December 2023

Eindadvies burgerforum windenergie Provincie Utrecht

Inhoudsopgave:

Inleiding	2
Hoofdkeuze 1: Kies voor plekken die zorgen voor zo weinig mogelijk extra overlast voor mensen	5
Hoofdkeuze 2: Kies voor plekken waar natuur en dieren er de minste last van hebben	8
Hoofdkeuze 3: Kies voor plekken waar je windmolens bij elkaar kunt zetten en er minder plekken nodig zijn	10
Hoofdkeuze 4: Kies voor plekken waar de bevolking zeggenschap en het meest voordeel kan hebben van de financiële opbrengst	12
Hoofdkeuze 5: Kies voor plekken waar windmolens kunnen passen bij het landschap	14
Hoofdkeuze 6: Kies voor plekken met de laagste kosten voor de maatschappij op het gebied van aansluiting, proceduretijd, etc.	15
Hoofdkeuze 7: Kies voor plekken waar windmolens helpen andere problemen die spelen in de maatschappij op te lossen	17
Hoofdkeuze 8: Kies voor plekken die het minst invloed hebben op plekken die belangrijk zijn voor geschiedenis en cultuur	19

Inleiding

Provincie Utrecht heeft besloten te onderzoeken of er kansrijke gebieden zijn voor windenergie. Hiertoe wordt allereerst onderzocht op welke locaties windenergie mogelijk is. Uit dit onderzoek (Milieu Effect Rapport) moet blijken wat de milieueffecten van windenergie zijn in 99 onderzoeksgebieden. Naast de informatie uit het MER-onderzoek verzamelt de provincie ook informatie over bijvoorbeeld de aansluitbaarheid op het net, de voorkeur van gemeenten, lokale initiatieven en andere ruimtelijke vraagstukken. Zo wordt bepaald welke gebieden het meest geschikt zijn. Op basis van al deze inzichten selecteert de provincie uit de geschikte gebieden een bundel met meest kansrijke gebieden. Het burgerforum is daartoe de volgende adviesvraag gesteld:

Geef advies wat voor inwoners belangrijk is als de provincie gaat bepalen welke van de geschikte gebieden voor windenergie het meest kansrijk zijn.

Afbakening

Het burgerforum heeft zich daarmee niet uitgesproken over specifieke locaties. Het burgerforum heeft zich ook niet uitgesproken voor of tegen windenergie in de provincie. Het burgerforum geeft wel advies hoe te bepalen welke geschikte gebieden voor de provincie meer of minder kansrijk zijn, mochten er windmolens komen.

Het vraagstuk is groter dan alleen het bepalen van kansrijke gebieden voor windenergie

Het burgerforum heeft zich dus gebogen over de vraag hoe te bepalen wat kansrijke gebieden zijn voor windenergie, maar vindt het belangrijk ook aandacht te vragen voor andere keuzes die binnen de gehele energietransitie worden gemaakt. Deze zijn immers van invloed op de mate waarin er een beroep moet worden gedaan op windmolens op land. In de optiek van het burgerforum is één van de eerste en belangrijkste stappen het verminderen van de (toekomstige) algehele energiebehoefte. Cruciaal is om te kijken naar energiebesparing, waarbij niet alleen wordt gedacht aan energiebesparende maatregelen, maar bijvoorbeeld ook aan optimalisatie van het openbaar vervoer en aan de installatie van zonnepanelen op daken, gevels, parkeerterreinen en andere plekken die met zonnepanelen dubbel gebruikt kunnen worden. Waarbij de financiële mogelijkheden van degenen met een bescheidener budget een eerlijke en inclusieve energietransitie niet in de weg mogen staan.

Windenergie moet voor én van iedereen kunnen zijn

Als er windmolens komen, dan alleen op een manier die niet alleen hernieuwbare energie genereert, maar ook bijdraagt aan een inclusieve, rechtvaardige en duurzame toekomst voor alle inwoners van onze provincie. De voorkeur van het burgerforum gaat daarbij uit naar burgerinitiatieven waarbij inwoners vanaf de eerste stap zeggenschap hebben ongeacht hun financiële bijdrage. En waarbij het proces voor iedereen transparant is.

Houd een open blik en blij flexibel

Ook benadrukt het burgerforum dat de provincie open moet blijven staan voor nieuwe benaderingen en innovaties, die op termijn mogelijk kansen creëren voor andere energiebronnen of voor windmolens op locaties die nu niet haalbaar lijken. Bijvoorbeeld in stedelijk gebied en iconische plekken waar geschiedenis en technologische innovatie samen kunnen komen. Voorkomen moet worden dat hier – door bestaande RES-afspraken – onvoldoende naar wordt gekeken voor de langere termijn, wat mogelijk invloed kan hebben op de keuzes voor windenergie die nu gemaakt worden.

Zwaarwegend advies

Het burgerforum is gevraagd een zwaarwegend advies te geven aan de provincie over wat belangrijk is als de provincie de meest kansrijke gebieden voor windenergie gaat bepalen. Op alle adviezen van het burgerforum die antwoord geven op deze vraag zal de provincie per advies aangeven of en hoe dit is verwerkt in het voorstel om te komen tot de bundel meest kansrijke gebieden. Daarbij is aangegeven dat adviezen die antwoord geven op de vraag in principe worden overgenomen en verwerkt in het besluit van de provincie, tenzij de provincie dan niet kan voldoen aan de geldende wet- en regelgeving of andere harde afspraken. Adviezen die vallen buiten de adviesvraag zal de provincie meenemen in de te maken afwegingen, maar die tellen niet zwaarwegend mee.

Leeswijzer

Dit eindadvies is de uitkomst van vier intensieve dagdelen en tussentijdse online peilingen voor het burgerforum. In deel B is beschreven hoe het burgerforum is samengesteld en welke stappen het burgerforum heeft gezet om tot dit eindadvies te komen. Daarin is ook opgenomen welke informatie er met het burgerforum is gedeeld en welke deskundigen voor het burgerforum ter beschikking stonden.

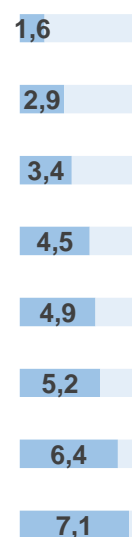
Dit eindadvies advies is opgebouwd uit drie onderdelen: hoofdkeuzes, dilemma's en adviezen en algemene aandachtspunten.

Hoofdkeuzes

Het burgerforum heeft 8 hoofdkeuzes benoemd en geprioriteerd die volgens het burgerforum het belangrijkste zijn als de provincie gaat bepalen welke geschikte gebieden het meest kansrijk zijn. Om te komen tot deze hoofdkeuzes is er gekeken naar de uitkomst van de online raadpleging, de aandachtspunten die zijn genoemd tijdens de tweede bijeenkomst en het gesprek over de prioritering van deze hoofdkeuzes tijdens de derde bijeenkomst. Deze hoofdkeuzes zijn vervolgens voorzien van een toelichting en door de deelnemers aangevuld en op volgorde gezet van belangrijk naar minder belangrijk. Hoofdkeuze 1 is daarbij het belangrijkste en hoofdkeuze 8 het minst belangrijk.

Kies voor plekken:

1. die zorgen voor zo weinig mogelijk extra overlast voor mensen
2. waar natuur en dieren er het minste last van hebben
3. waar je windmolens bij elkaar kunt zetten (en er minder plekken nodig zijn)
4. waar de bevolking zeggenschap en het meest voordeel kan hebben van de financiële opbrengst
5. waar windmolens het best kunnen passen bij het landschap
6. met de laagste kosten voor de maatschappij op gebied van aansluiting, proceduretijd etc.
7. waar windmolens helpen andere problemen die spelen in de maatschappij op te lossen
8. die het minst invloed hebben op plekken die belangrijk zijn voor geschiedenis en cultuur

**De cijfers achter de hoofdkeuzes zijn de gemiddelde prioritering die door de deelnemers aan de hoofdkeuzes is toegekend.*

In de volgende hoofdstukken zijn de hoofdkeuzes en de overwegingen die hierbij horen nader toegelicht.

Dilemma's en adviezen

De hoofdkeuzes staan niet op zich, maar hangen met elkaar samen. Dat kan er toe leiden dat hoofdkeuzes in sommige gevallen botsen, bijvoorbeeld omdat ze niet allebei kunnen worden ingevuld. Of dat er binnen een hoofdkeuze belangrijke aandachtspunten zijn die niet tegelijkertijd kunnen worden ingevuld. Dat is een dilemma. Bij elke hoofdkeuze staan één of meer dilemma's. De dilemma's komen uit de raadpleging en de gesprekken tijdens de bijeenkomsten. Bij ieder dilemma is een genummerd advies geformuleerd. Hierin is aangegeven welke keuze het burgerforum in dit dilemma heeft gemaakt, met een toelichting welke afweging hierbij is gemaakt. De adviezen zijn tijdens de vierde bijeenkomst in stemming gebracht en de stemverhouding is bij de adviezen weergegeven. De toelichting bij de adviezen is onlosmakelijk met de adviezen verbonden. Voor het interpreteren van de adviezen is de lezing van de bijbehorende toelichting dan ook noodzakelijk.

Algemene aandachtspunten

Tijdens de bijeenkomsten en uit de raadpleging is ook een groot aantal aandachtspunten genoemd dat bij iedere windmolen, los van de locatie, volgens het burgerforum zou moeten meespelen. Dit zijn algemene aandachtspunten die volgens deelnemers belangrijk zijn, maar die de provincie niet direct helpen bij het bepalen of een geschikte locatie meer of minder kansrijk is. Deze algemene aandachtspunten zijn per hoofdkeuze opgenomen.

Online Raadpleging

Voorafgaand aan het burgerforum is er een online raadpleging geweest waaraan 6.965 inwoners van de provincie Utrecht hebben deelgenomen. De uitkomsten van de online raadpleging vormden veelal het inhoudelijk vertrekpunt van de gesprekken die het burgerforum heeft gevoerd. Bij de hoofdkeuzes, dilemma's en adviezen wordt dan ook herhaaldelijk naar de uitkomsten van de online raadpleging verwezen.

Hoofdkeuze 1: Kies voor plekken die zorgen voor zo weinig mogelijk extra overlast voor mensen

Toelichting en overwegingen

Als er plekken zijn waar inwoners en omwonenden zelf het initiatief nemen om windmolens te plaatsen en ze geen overlast voor omwonenden veroorzaken, hebben deze plekken de voorkeur. Op andere plekken heeft de afstand van woningen tot een windmolen direct gevolgen voor het woongenot en mogelijke gezondheidseffecten voor omwonenden. Daarom moeten er zo min mogelijk huizen in de buurt van een windmolen staan en moet de afstand tot windmolens zo groot mogelijk zijn. Als er windmolens geplaatst moeten worden dan heeft het de voorkeur ze te plaatsen op plekken waar al veel geluid is waarbij ervoor moet worden gezorgd dat inwoners en omwonenden die al veel overlast hebben geen extra overlast krijgen.

Dilemma's en adviezen

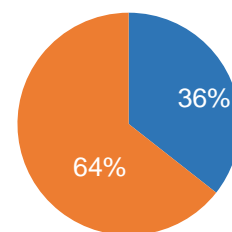
Dilemma: "wat is de grens aan het 'stapelen' van geluid?"

Uit de online raadpleging en de bijeenkomsten blijkt dat er een voorkeur is voor windmolens op plekken waar al veel geluidsoverlast is. Zo wordt nieuwe overlast op nieuwe plekken voorkomen en er worden ook nog andere argumenten genoemd. Maar de windmolens kunnen wel als extra overlast worden ervaren door mensen die al overlast hebben. Uit de gesprekken tijdens de bijeenkomsten en de raadpleging wordt duidelijk dat het belangrijk is om voorzichtig te zijn met mensen die al veel overlast hebben. Hoe gaan we hiermee om?

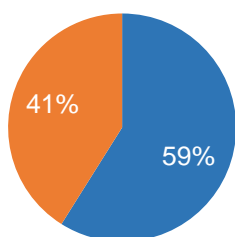
Advies 1: Vermijd de gebieden waar niet minimaal 5x de tiphoogte mogelijk is tot woningen en andere gevoelige/kwetsbare objecten. Voorwaarde is dat het voorzorgsprincipe wordt gehanteerd.

Advies 2: De grens aan het 'stapelen' van geluid ligt bij het vermijden van extra hinder voor omwonenden. Windmolens hoeven alleen stilgezet te worden als de afgesproken geluidsnormen worden overschreden of de hinder voor omwonenden te veel toeneemt.

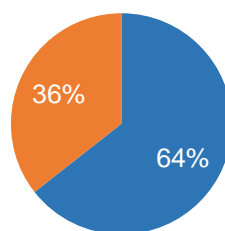
Advies 3: De grens aan het 'stapelen' van geluid ligt bij het vermijden van extra hinder voor omwonenden. Windmolens hoeven alleen stilgezet te worden als de afgesproken geluidsnormen worden overschreden

■ Voor ■ Tegen

■ Voor ■ Tegen

■ Voor ■ Tegen

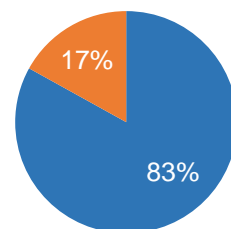
Toelichting bij advies 2 en 3: Stapelen van geluid is acceptabel op plekken waar al hoge omgevingsgeluiden (en 's nachts licht) aanwezig zijn. De focus moet liggen op het minimaliseren van extra overlast, vooral van laag frequent geluid. Het advies gaat ervan uit dat locaties die al veel geluid hebben, meer geluid kunnen verdragen, maar wel met zorg voor omwonenden en met als doel het behoud van stilte op rustige plekken. Dat betekent dat er harde normen aangehouden moeten worden voor geluidspieken die ook realtime gemeten moeten worden en er niet alleen gerekend moet worden met gemiddelden.

Dilemma: “mogen plekken met veel geluid ook 's nachts minder stil worden?”

Er is een voorkeur om te kiezen voor plekken met bedrijven, verkeer, grote wegen, spoorwegen, kanalen, of bruggen. Het geluid van wegen en industrie is er vooral overdag, deze plekken zijn 's nachts best stil. Vinden we het goed dat windmolens op deze plekken ook 's nachts voor meer geluid zorgen? En, is het goed dat de windmolens stil worden gezet in de avond en nacht zodat er geen geluidsoverlast is, maar we daardoor wel meer windmolens nodig hebben?

Advies 4: Plekken met veel geluid mogen ook 's nachts meer geluid hebben, mits er minimaal voldaan wordt aan wettelijke normen en rekening wordt gehouden met omwonenden. Het plaatsen van windmolens langs snelwegen waar 's nachts al geluidsoverlast is, is acceptabel, mits er rekening wordt gehouden met realtime geluid ipv gemiddelden.

Toelichting: Dit advies is gebaseerd op het principe dat locaties die al veel geluid hebben, ook 's nachts meer geluid kunnen verdragen, zolang de geluidsnormen niet worden overschreden en er rekening wordt gehouden met de belangen van omwonenden. Het dilemma van het stapelen van geluid wordt erkend en speelt hierin mee, daarom wordt de voorkeur gegeven aan gebieden waar in de nacht al veel geluid is, maar met de voorwaarde dat stilte behouden blijft op stille plekken, vooral als er veel mensen in de buurt wonen. Cumulatieve geluidseffecten moeten hierbij meegenomen worden.

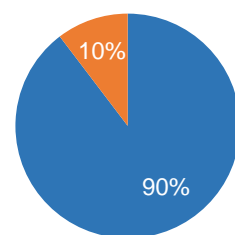
■ Voor ■ Tegen

Dilemma: “liever benutten al bebouwde plekken of liever meer windlocaties?”

Wat is belangrijker? Meerdere plekken met windmolens bij bedrijven of infrastructuur, of minder plekken met windmolens in de buurt van woningen?

Advies 5: Benut liever al bebouwde plekken, zoals bedrijventerreinen en infrastructuur, voor de plaatsing van windmolens, mits er geen overlast voor direct omwonenden is. Dit minimaliseert overlast.

Toelichting: Bij voorkeur worden windmolens geplaatst op locaties zoals industrieterreinen, de vuilstort en langs snelwegen. Zo worden bebouwde plekken benut om extra overlast op mensen (en dieren) te beperken. Hierbij is het essentieel om rekening te houden met aandachtspunten zoals nabijgelegen woonwijken. Windmolens op strategische, bebouwde plekken lijkt het beste, maar de uitvoerbaarheid en kosten moeten zorgvuldig worden afgewogen. Maximaliseer de afstand tussen woongebieden en de turbines.

■ Voor ■ Tegen

Aandachtspunten

Wij geven mee om de volgende algemene aandachtspunten in acht te nemen als het gaat om de impact van windmolens op mensen. De volgorde van de aandachtspunten geeft de mate van belangrijkheid aan, waarbij het belangrijkste bovenaan staat.

1. Kies voor plaatsing van windmolens langs wegen, spoor en industriegebieden

2. Heb vooraf aandacht voor compensatie voor (mogelijk) gedupeerden. Dat gaat verder dan alleen vermogensschade, maar ook over een compensatie voor bijvoorbeeld geestelijk welbevinden, de achteruitgang van het woongenot, etc.
3. Kies voor zo geluidsarm mogelijke turbines.
4. Houd rekening met de heersende windrichting.
5. Tonaal Laagfrequent Geluid is een mechanisch defect van enkele windturbines in Nederland, onder specifieke omstandigheden. Komt veel minder vaak voor dan soms gedacht, kies daarom voor windmolens die geen laagfrequent geluid produceren.
6. Er is te weinig bekend over de invloed van windturbines op welbevinden (het woon- en leefgenot en gezondheidseffecten). Breng dat eerst in kaart!
7. Normen blijven ongezond, want ze staan niet op "nul" -> strengere normen
8. Voorkom Groningse toestanden door ook normen op laagfrequent geluid te bepalen en zet een fonds op waaruit schade / maatregelen worden vergoed.
9. Kies voor windmolens van duurzamer materiaal.
10. Zet windmolens stil bij hinder op woningen.
11. Belangrijk om er wat moois van te maken
Later toegevoegd en daardoor niet geprioriteerd:
 - Nazorg voor welbevinden: Als er keuzes worden gemaakt, zorg dan dat je de mensen uit het betreffende gebied en die er last van hebben goed gaat begeleiden.
 - Invloed gebruik windmolens: Mensen in de directe omgeving van windmolens zouden zeggenschap moeten hebben op het (schema van het) gebruik van de windmolen.
 - Betrek de GGD en WHO en blijf binnen deze gezondheidsadviezen ten aanzien van turbines.
 - Onderzoek de maatwerkafspraken met de directe omgeving. Voorzorg en nazorg.
 - Ook voor industrieterreinen en snelwegen gelden normen. Bijvoorbeeld in het kader van externe veiligheid. Naast beperkingen voor het plaatsen van windturbines bij woningen, gelden er dus ook beperkingen nabij industriële gebieden en infrastructuur.

Hoofdkeuze 2: Kies voor plekken waar natuur en dieren er de minste last van hebben

Toelichting en overwegingen

De natuur en dieren staan in Nederland al onder grote druk. Het plaatsen van windmolens moet een bijdrage leveren aan het oplossen van het klimaatprobleem wat voor natuur en dieren ook belangrijk is, maar mag er niet toe leiden dat natuur en dieren te veel op de proef worden gesteld en het door windmolens voor natuur en dieren in Nederland nog verder verslechtert.

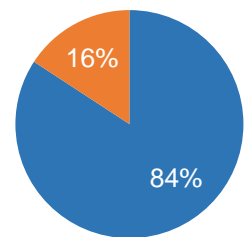
Dilemma's en adviezen

Dilemma: "is alle natuur gelijk?"

Telt de invloed op natuur en dieren overal even zwaar of moet er verschil worden gemaakt tussen soorten natuur en dieren? Zo ja, welk verschil?

Advies 6: Niet alle natuur is gelijk. Bij de plaatsing van windmolens moet gekeken worden naar de verschillen in natuur, met extra aandacht voor het vermijden van locaties met kwetsbare natuur, zoals gebieden met soorten op de rode lijst. Natuur is veranderlijk; daar moet ook buiten het wettelijk kader rekening mee worden gehouden.

Toelichting: Voorkom de plaatsing van windmolens op plekken met zeldzame vliegende soorten als vogels en vleermuizen. Bij reguliere sterfte van veel voorkomende soorten zijn enige slachtoffers acceptabel, maar als het voortbestaan van soorten in gevaar komt, moet dit als een harde grens worden beschouwd. Diersoorten die op het punt van uitsterven staan, dienen zwaarder te wegen in de afweging. Agrarisch land is ook niet gelijk; biologisch geteeld land zonder pesticiden heeft een hoge biodiversiteitswaarde. Het plaatsen van windmolens op akkerland kan overwogen worden, maar vereist compensatie en ondersteuning voor de eigenaren. Natuur is veranderlijk, het recht houdt dat niet altijd bij. Vandaar de noodzaak om soms verder dan de wet te kijken.

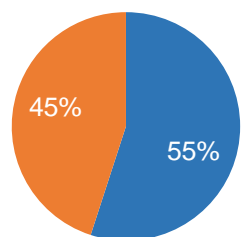

■ Voor ■ Tegen

Dilemma: "hoe kies je tussen overlast voor mensen of de natuur?"

Wat moet je doen als je kan kiezen tussen een locatie waar mensen last van de windmolen hebben of een locatie waar de natuur er last van heeft? Welke locatie moet je dan kiezen?

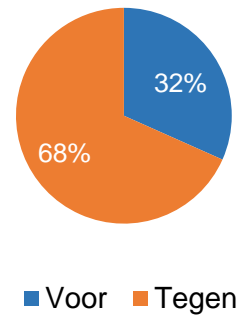
Advies 7: Bij de keuze tussen overlast voor mensen of de natuur, binnen de wettelijke kaders, geven we prioriteit aan het verminderen van overlast voor de mens. Mens gaat boven natuur zoals we al in de hoofdkeuze hebben bepaald. Echter, als een kwetsbare soort bedreigd wordt, verschuift de prioriteit naar de natuur.

■ Voor ■ Tegen

Advies 8: Bij de keuze tussen overlast voor mensen of de natuur, binnen de wettelijke kaders, geven we prioriteit aan het verminderen van overlast voor de natuur.

Toelichting: We prefereren locaties bij industriegebieden boven natuurgebieden, daarbij hebben beschermde en zwakke diersoorten de grootste prioriteit. Schade aan natuur weegt zwaarder dan het verminderen van woongenot, daarom moet overlast op natuur zoveel mogelijk beperkt worden. De complexiteit van natuurlijke ecosystemen en het potentieel grote negatieve effect op verschillende lagen van deze ecosystemen bij windmolenplaatsing, wegen zwaarder dan het verminderen van het woongenot. Het uitgangspunt is dat de mens een integraal onderdeel is van de natuur, maar zich wel makkelijker kan aanpassen dan de natuur. De mens kan makkelijker overlast dragen dan natuur. Wel moet dit in balans zijn: als heel veel mensen last hebben of een klein beetje natuur bij plaatsing van een windmolen, moet de plaatsing bij natuur komen. Als beide partijen (mens en natuur) veel last hebben, moet er geen windmolen komen.

Aandachtspunten

Wij geven mee om de volgende algemene aandachtspunten in acht te nemen als het gaat om de impact van windmolens op natuur en dieren. De volgorde van de aandachtspunten geeft de mate van belangrijkheid aan, waarbij het belangrijkste bovenaan staat.

1. Kijk breder dan Natura 2000 gebieden en maak onderscheid tussen gebieden voor windmolens en de afstand tot natuur afhankelijk van de diersoorten die er leven.
2. Tref mitigerende maatregelen om impact op biodiversiteit en natuur te beperken. Kijk hierbij eerst naar de natuurwaarden per gebied (per casus, geen hoofdregel), zodat de oplossingen zoals mitigerende maatregelen per gebied perfect kunnen aansluiten.
3. Kies waar mogelijk voor grote molens, zodat molens minder effect hebben op vleermuizen
4. Betracht grote zorgvuldigheid met de bouwwerkzaamheden tijdens de bouw- en aanlegfase om schade aan de natuur ook dan te beperken.
5. Beperk de impact op de nationale parken.

Hoofdkeuze 3: Kies voor plekken waar je windmolens bij elkaar kunt zetten en er minder plekken nodig zijn

Toelichting en overwegingen

Clustering heeft als voordeel dat horizonvervuiling wordt beperkt en windmolens minder rommelig staan en dat alles bij elkaar opgeteld de overlast beperkter is dan als er op meer plekken minder windmolens komen te staan. Tevens is het makkelijker om windmolens buiten bewoonde gebieden te plaatsen, is het efficiënter qua aanleg, aansluiting op het net en onderhoud (en procedures) en kun je makkelijker maatregelen nemen om overlast te beperken. Ook kun je een cluster beter combineren met opslag en zonnepanelen.

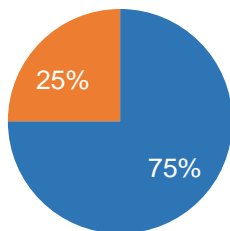
Dilemma's en adviezen

Dilemma: "is clusteren ook gewenst als dat niet past bij het landschap?"

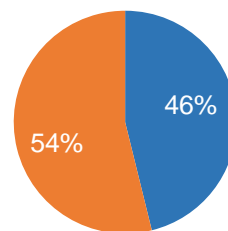
Als je kiest voor clustering, mag dat dan ook als het minder goed past binnen de lijnen in het landschap?

Advies 9: Clusteren van windmolens is gewenst, zelfs als dit niet direct lijkt te passen bij het landschap. Dit omdat een enkele windmolen waarschijnlijk ook niet goed in het landschap past.

Advies 10: Clusteren van windmolens is gewenst, maar als één windmolen niet past in het landschap, dan is clustering ook niet in te passen.

■ Voor ■ Tegen

■ Voor ■ Tegen

Toelichting: Het is subjectief of het past bij landschap of niet. We adviseren om te kiezen voor locaties die al aangetast zijn en deze optimaal te benutten, bijvoorbeeld langs een snelweg, spoorlijn, vuilstort, of industriegebied, om de impact op het landschap te minimaliseren. Clustering is ook aantrekkelijk vanwege de lagere kosten voor de inpassing in het energienet.

Dilemma: “mag clusteren leiden tot extra overlast?”

Als je kiest voor clustering, mag het dan zo zijn dat mensen en natuur op een plek met grote clustering veel meer invloed ervaren dan als je de invloeden van meerdere kleine clusters optelt? Zo nee, hoe gaan we hiermee om?

Advies 11: Clusteren mag leiden tot extra lokale overlast, mits binnen redelijkheid en met aandacht voor zorgvuldigheid bij het selecteren van de locatie.

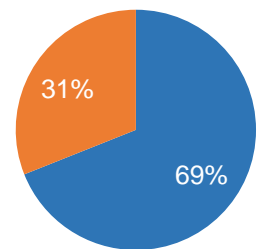
Toelichting: Het streven met clustering is naar minder totale overlast door lagere aanlegkosten en meer beschikbaar budget voor compensatie en andere mitigerende maatregelen. Extra overlast moet in verhouding staan tot de voordelen van clusteren, en het is belangrijk om de omwonenden actief te betrekken, bijvoorbeeld door hen deel te laten nemen in een coöperatie en royaal te compenseren. Daarnaast kan het hanteren van strengere afstandsregels dan de wettelijke normen bijdragen aan het verminderen van lokale overlast. Het is essentieel om vanaf het begin van het vergunningsproces aandacht te besteden aan lokaal eigendom en schadeloosstelling voor de omwonenden. Lagere aanlegkosten zijn daarbij een bijkomend voordeel en staan los van ervaren overlast.

Dilemma: “mag clusteren leiden tot een ongelijke verdeling van windlocaties over de regio’s in de provincie?”

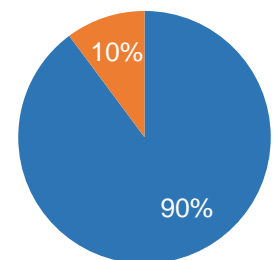
Een gevolg van clustering kan zijn dat windlocaties niet gelijk over de regio’s worden verdeeld of dat bestaande afspraken hierover moeten worden aangepast. Is dat voor de deelnemers een bezwaar?

Advies 12: Clusteren mag leiden tot een ongelijke verdeling van windlocaties over de regio’s in de provincie. Dit heeft de voorkeur omdat het leidt tot minder totale overlast, lagere totale kosten, en grotere praktische uitvoerbaarheid.

Toelichting: De focus moet liggen op het neerzetten van windmolens waar ze de minste overlast veroorzaken en op het optimaal benutten van beschikbaar oppervlak, ongeacht de regio. Bovendien biedt clustering de mogelijkheid om de ruimte tussen windmolens nuttig te gebruiken, bijvoorbeeld voor zonnevelden of opslag. Het is van belang om aandacht te besteden aan compensatiemaatregelen en om vanaf het begin van het vergunningsproces lokaal eigendom te overwegen. In de raadpleging blijkt dat zowel voor- als tegenstanders het eens zijn met het clusteren, wat aangeeft dat het een breed gedragen en praktisch haalbaar concept is.

■ Voor ■ Tegen

■ Voor ■ Tegen

Aandachtspunten

Wij geven mee om de volgende algemene aandachtspunten in acht te nemen als het gaat om het bij elkaar zetten van windmolens. De volgorde van de aandachtspunten geeft de mate van belangrijkheid aan, waarbij het belangrijkste bovenaan staat.

1. Clustering van windmolens op locaties, zodat er minder locaties nodig zijn.
2. We vinden het belangrijk dat clustering goed gedefinieerd wordt, zodat voor iedereen duidelijk is waar dit advies op van toepassing is. We adviseren om te starten met de grootste clusters en vervolgens de kleinere te bouwen. Conform provincie is een clustering van windmolens minimaal 3 windmolens.

Later toegevoegd en daardoor niet geprioriteerd:

- Sluit aan bij lokale politiek; plaats meer windmolens in gemeenten die een voorstander van windenergie zijn en dus minder bij gemeenten waar dat moeilijker ligt. Dit aandachtspunt wordt niet door iedereen gedeeld, omdat anders gemeenten waar veel tegenstanders zijn, worden gevrijwaard van windenergie.
- We roepen de provincie op om lokaal initiatief (denk daarbij aan lokale coöperaties, lokaal eigendom, burgerinitiatieven) te ondersteunen, ook als dat dit afwijkt van ons clusteringsadvies.

Hoofdkeuze 4: Kies voor plekken waar de bevolking zeggenschap en het meest voordeel kan hebben van de financiële opbrengst

Toelichting en overwegingen

Het eerlijker verdelen van de kosten en baten van de energietransitie is erg belangrijk. Dan gaat het er niet alleen om dat mensen in de buurt van een windmolen er zelf financieel voordeel van moeten hebben, maar ook dat er lokaal zeggenschap is wat er met de baten van de windmolen lokaal wordt gedaan. Zo wordt voorkomen dat de winsten naar grote (buitenlandse) investeerders over energiemaatschappijen gaat en creëer je meer draagvlak in de samenleving voor de energietransitie. Lokale zeggenschap over de details van het windmolenpark is belangrijk.

Dilemma's en adviezen

Dilemma: "profijt vooral voor wie dichtbij woont of voor iedereen gelijk?"

Moet iedereen evenveel financieel voordeel hebben van windmolens? Of moeten degenen die dichtbij wonen meer financieel voordeel hebben dan wie verder weg woont? Of is dat een vorm van afkopen die niet nodig zou moeten zijn omdat de overlast voor niemand zo hoog zou mogen zijn dat deze moet worden afgekocht?

Advies 13: Profijt van de opbrengst van windmolens moet vooral eerlijk voor omwonenden zijn, op basis van een niet gelijke, verdeling die gebaseerd is op objectieve criteria zoals woonplaats, afstand tot het project, onkosten en compensatie.

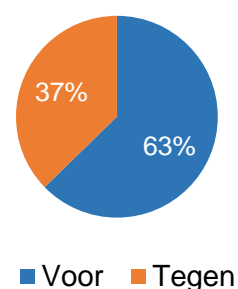
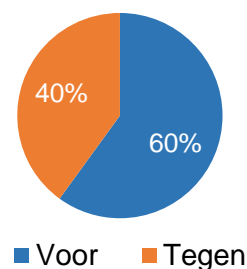
Toelichting: Maak daarbij onderscheid in:

- Compensatie omwonenden vanwege overlast.
- Omwonenden goedkoper energie laten afnemen binnen bepaald postcodegebied.

Advies 14: Profijt van de opbrengst van windmolens moet vooral eerlijk voor omwonenden zijn, op basis van een niet gelijke verdeling die gebaseerd is op objectieve criteria zoals woonplaats, afstand tot het project en onkosten.

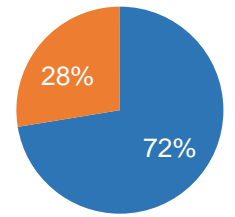
Toelichting: Compensatie staat los van participatie. Compensatie is onderwerp van hoofdkeuze 1.

- Lokaal eigendom door investeren met bepaald rendement (diverse constructies denkbaar) minimaal 51% door de lokale gemeenschap. Participatie in de vorm van financieel voordeel, wordt essentieel geacht voor de acceptatie van windmolens door de lokale gemeenschap. Het verdienmodel moet beschikbaar zijn voor een beperkte range en alleen voor burgers/MKB, met een maximum inleg, om een breder draagvlak te creëren en de voordelen rechtvaardig te verdelen
- Organiseer lokaal zeggenschap en betrokkenheid nadat besluit over windmolen(s) al is genomen. Transparantie is daarbij een hele belangrijke voorwaarde.

Advies 15: Provincie Utrecht moet zich hard maken voor 100% (minimaal 50%) lokaal eigendom en zeggenschap.

Toelichting: Lokaal eigendom en zeggenschap zorgt voor lokale acceptatie van de windmolens en sociale cohesie. Wij zien transparantie, lokaal eigendom en zeggenschap als voorwaarden vanaf het allereerste begin, dus vanaf de grondcontracten.

■ Voor ■ Tegen

Aandachtspunten

Wij geven mee om de volgende algemene aandachtspunten in acht te nemen als het gaat om het profiteren van de bevolking van de financiële opbrengst. De volgorde van de aandachtspunten geeft de mate van belangrijkheid aan, waarbij het belangrijkste bovenaan staat.

1. Lokaal eigendom vanaf begin proces inbedden. Eventuele liggende/ bestaande contracten moeten worden aangepast/aangevuld, zodat sociale grondvergoeding en inregeling van lokaal eigendom kan plaatsvinden.
2. Zorg voor betere communicatie en informatie over lokaal eigendom en de mogelijkheden van lokaal eigendom.
2. Toegang tot de energie mag niet gerelateerd zijn aan de investering. Lokaal eigendom moet laagdrempelig zijn. Van de coöperatie kan iedereen lid worden en profiteren van de stroom ongeacht wel/niet/hoopte van investering.
2. Lokaal eigendom is voor burgers en MKB, zoals dit in het klimaatakkoord bedoeld is. Lokaal eigendom is dus niet voor bijv. 3 grote bedrijven.
5. Belang van en voor huurders meenemen ten opzichte van alleen woning eigenaren. Ook actief benaderen en informeren van mensen met een laag inkomen.
6. Draagvlak bij eigendom en financieel rendement van de omwonende meenemen in het proces.
7. Invloed op de voordelen van windenergie lijken de hinder meer acceptabel te maken, locaties waar daarvoor de mogelijkheden het grootst zijn hebben de voorkeur.
8. De bouw van duurzame energie is dermate belangrijk dat minimaal 50% lokaal eigendom niet doorslaggevend is voor de realisatie van windenergie.
9. Participatie is belangrijk, maar moet niet vertragen of de bouw in de weg staan. Voorwaarde: We moeten scherp zijn op wie er mee investeren. 50% lokaal eigendom. Lokale mensen moeten profiteren, ook (sociale) huurders.
10. Het democratisch belang van lokaal eigendom weegt zwaarder dan de bouw van duurzame windenergie.
 - Gebruik de opbrengst voor de groep die er last van heeft; dus als mensen er last van hebben compenseer je die, als dieren er last van hebben compenseer je die (later toegevoegd en daardoor niet geprioriteerd).

Hoofdkeuze 5: Kies voor plekken waar windmolens kunnen passen bij het landschap

Toelichting en overwegingen

Het landschap wordt gekenmerkt door openheid en geslotenheid en door lijnen die het landschap vormen en doorkruisen. Windmolens vormen in zekere zin altijd een inbreuk op het landschap omdat ze er, net als andere bebouwing geen natuurlijk onderdeel van zijn. Door zo goed mogelijk aan te sluiten bij het landschap, bijvoorbeeld de lijnen die er zijn door wegen of kanalen, en het openhouden van open gebieden, wordt de impact van windmolens op het landschap beperkt.

Dilemma's en adviezen

Advies 16: Wij adviseren om te kijken naar plekken waar clusteren en aansluiten bij het landschap gecombineerd kan worden.

Toelichting: Zo combineer je het beste uit twee werelden. Als de lijnen in het landschap lang zijn, bijvoorbeeld langs kanalen of snelwegen, kunnen windmolens daar geclusterd worden in lange lijnen. Het clusteren op en bij bedrijventerreinen kan ook, dan moet er gekeken worden naar de industriële bebouwing en hoe het daar het beste bij kan aansluiten.

Dilemma: “liever clusteren of liever aansluiten bij het landschap?”

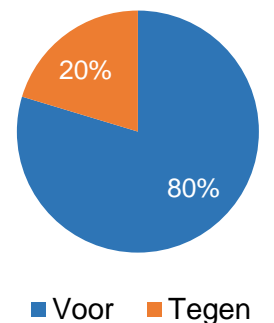
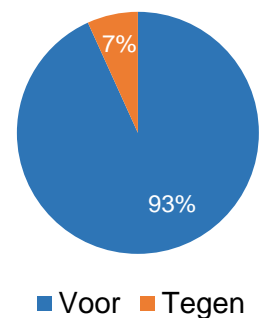
Wat is belangrijker? Op meerdere plekken windmolens die in het landschap passen of op minder plekken windmolens die niet goed in het landschap passen? Wat zijn daarbij belangrijke voorwaarden?

Advies 17: Er moet altijd goed gekeken worden naar het landschap en per locatie worden bepaald wat de kernkwaliteiten zijn en daar moet zoveel mogelijk bij worden aangesloten. Inpassing in het landschap is dus erg belangrijk, maar dit mag niet het clusteren van windmolens in de weg staan, omdat een cluster iets minder in het landschap zou passen.

Aandachtspunten

Wij geven mee om de volgende algemene aandachtspunten in acht te nemen als het gaat om plekken waar windmolens kunnen passen bij het landschap. De volgorde van de aandachtspunten geeft de mate van belangrijkheid aan, waarbij het belangrijkste bovenaan staat.

1. Zorg dat windmolens visueel aansluiten op de lijnen in het landschap en zet ze ook in lijnen i.p.v. “door elkaar heen”.
2. Landschap gaat niet over mooi of lelijk, maar over bodem, structuur, kwaliteit en de openheid van landschap (een open landschap met uitzicht).
3. Pas objecten zo goed en groen (met bomen en planten) mogelijk in.

Hoofdkeuze 6: Kies voor plekken met de laagste kosten voor de maatschappij op het gebied van aansluiting, proceduretijd, etc.

Toelichting en overwegingen

De kosten voor windmolens komen deels terecht bij de eigenaar van de windmolens, bijvoorbeeld als het gaat om de aanleg, bouw en aansluiting op het net. Maar er komt ook een groot deel terecht bij de maatschappij, bijvoorbeeld als het gaat om het verzwaren van het net, het plaatsen van nieuwe elektriciteitsstations, het transporteren en opslaan van energie. Ook de overheidskosten voor het voeren van procedures en participatieprocessen komen ten laste van de maatschappij. Het beperken van deze maatschappelijke kosten moet onderdeel zijn van de afweging welke locaties meer en minder geschikt zijn voor het plaatsen van windmolens.

Dilemma's en adviezen

Dilemma: “Mag je maatschappelijk kosten en het compenseren van schade tegen elkaar afzetten?”

Maatschappelijke kosten zijn kosten die worden doorberekend aan de maatschappij, zoals bijvoorbeeld het verzwaren van het elektriciteitsnet en kosten voor procedures. Als de maatschappelijke kosten van het ontwikkelen van een locatie veel hoger zijn dan het compenseren van schade of uitkopen van omwonenden, heeft zo'n locatie dan de voorkeur? Of mag je deze twee bedragen niet met elkaar vergelijken? Als er een grens aan zit, hoe bepalen we deze dan?

Advies 18: Kies voor locaties met de laagste maatschappelijke kosten, zelfs als de kosten voor de ontwikkelaar daarmee hoger zijn. Wanneer op basis van laagste maatschappelijke kosten een keuze wordt gemaakt voor een locatie, zorg dan voor adequate en snelle compensatie van de geleden planschade voor omwonenden.

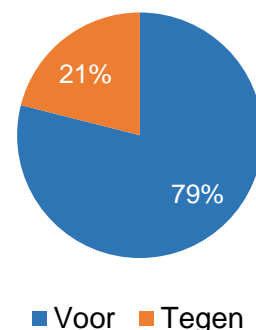
Toelichting:

Er is een aantal belangrijke voorwaarden dat in acht genomen dient te worden; zo moet het geborgd zijn in de vergunningverlening, moeten er duidelijke normen voor compensatie worden opgesteld, is er handhaving via de vergunningverstrekker dat de afspraken over compensatieverlening worden nageleefd en wordt het notarieel vastgelegd wie de begunstigden zijn.

Ook adviseren we om zo breed mogelijk te kijken naar het begrip maatschappelijke kosten. Daar moeten ook de gezondheidskosten op lange termijn in worden opgenomen. We vinden het namelijk belangrijk om de menselijke maat te borgen in de vooruitgang en de kwetsbare mensen te beschermen.

Dilemma: “Mag je maatschappelijke kosten en overlast tegen elkaar afzetten?”

Wat als de maatschappelijke kosten van het plaatsen van windmolens in de buurt van woningen veel lager zijn dan voor windmolens die niet bij woningen staan? Mag dit dan onderdeel zijn van de afweging of hoort dit geen rol te spelen? Zit daar een grens aan en hoe gaan we daarmee om?

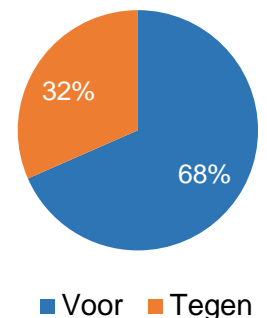

■ Voor ■ Tegen

Advies 19: Wij adviseren om onderscheid te maken tussen nog te bouwen en bestaande woningen, mits er geen onderscheid wordt gemaakt in de welzijnsnormen voor bewoners. Bij bestaande woningen dien je de maatschappelijke kosten en de kosten van overlast bij elkaar op te tellen. Bij nieuw te bouwen woningen is er alleen sprake van maatschappelijke kosten.

Toelichting: Onder maatschappelijke kosten wordt verstaan het plaatsen en aansluiten van de windmolen. Bij overlastkosten bij bestaande woningen is sprake van planschade.

Bij nog te bouwen woningen is het belangrijk dat de informatievoorziening voor de nieuwe bewoners betrouwbaar is en ze een goed overwogen keuze kunnen maken. Ook moeten nieuwe bewoners meegenomen worden in het afwegingsproces. Bij bestaande woningen zijn er andere voorwaarden van toepassing. Windmolens mogen daar geplaatst worden als het niet anders kan met het oog op maatschappelijke kosten. Naast dat omwonenden van bestaande woningen mee moeten kunnen profiteren, vinden we het ook belangrijk dat er rekening wordt gehouden met gezondheids- en welzijnseffecten. Daarvoor moet een passende compensatie/ schadevergoeding beschikbaar worden gesteld.

Aandachtspunten

Wij geven mee om de volgende algemene aandachtspunten in acht te nemen als het gaat om de maatschappelijke kosten van windenergie. De volgorde van de aandachtspunten geeft de mate van belangrijkheid aan, waarbij het belangrijkste bovenaan staat.

1. Kies voor locaties waar slim combineren van zon en wind (kabels en grond delen) mogelijk is.
2. Het creëren van mogelijkheden voor energieopslag is belangrijk. De lange termijn vraagt mogelijk om de productie van waterstof. Het zo dichtbij mogelijk opslaan van energie bij de bron is belangrijk. Denk daarom aan hubs voor energie(productie en opslag).
3. Benut de mogelijkheden om bestaande molens op te hogen of aan te passen zodat ze aan de laatste eisen voldoen en gebruik de bestaande locaties waar windmolens staan optimaal. Dus als daar nog ruimte is of uitbereiding mogelijk is, zet daar dan eerst op in (vraagt wel een procedure maar biedt mogelijk kansen).
4. Het is van belang om vraag en aanbod van energie aan elkaar te koppelen. Zowel voor woningen als bedrijven. Werk met smart grids en praat bijvoorbeeld met fabrieken die overdag veel gebruiken. Die kunnen wellicht 's nachts draaien.
5. Opwek realiseren in de buurt van afname (bedrijventerreinen) verlaagt de kosten voor het net.
6. Zorg voor plekken met veel rendement, zodat subsidies in relatie tot lokaal eigendom goed besteed worden (met andere woorden; investeer zoveel mogelijk in plekken die een hoog rendement opleveren, zodat subsidies tot een minimum beperkt kunnen blijven).
7. Investeer zoveel mogelijk in plekken die een hoog rendement opleveren, zodat subsidies tot een minimum beperkt kunnen blijven).
8. In de locatie-afweging ook de maatschappelijke kosten van de netverzwaring meenemen (wellicht is een nieuw station wel goedkoper dan nieuwe kabels). Uiteindelijk komen de kosten immers bij de inwoners terecht.
9. Realiseer waar mogelijk gesloten distributiesystemen, met een regionale aansluiting.
10. Zet in op plekken waar de kans op een vergunning het grootst is.
Later toegevoegd en daardoor niet geprioriteerd:
 - Met een smart grid kun je de energie behoefte verlagen. Dan hoeft je minder molens te plaatsen. Ontwerp een systeem wat efficiënter, denk aan dag / nacht opslag maar ook warmte opslag, seizoensopslag door waterbeken etc.

Hoofdkeuze 7: Kies voor plekken waar windmolens helpen andere problemen die spelen in de maatschappij op te lossen

Toelichting en overwegingen

Windmolens kunnen op sommige plekken een bijdrage leveren aan het oplossen van andere problemen, bijvoorbeeld door nieuwe verdienmodellen voor de boer of het versnellen van woningbouw door het delen van de aansluiting op het net met een nieuwe woonwijk. Daarom is het van belang integraal te kijken naar wat er speelt in een gebied en per gebied te bepalen of het van meerwaarde is dat windmolens helpen andere problemen op te lossen.

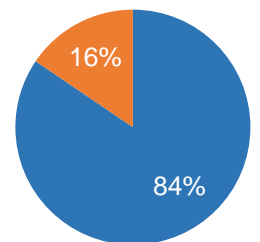
Dilemma's en adviezen

Dilemma: “mogen windmolens op minder gewenste plekken komen als ze andere problemen helpen oplossen?”

Als een windlocatie helpt bij het oplossen van een ander maatschappelijk vraagstuk (bijvoorbeeld woningbouw, nieuw verdienmodel voor de boer, meer inkomsten voor een voorziening etc.), kan dat dan zo belangrijk zijn, dat een windmolen ook kan komen op een plek die ongewenst is? Zo ja, ten aanzien van welke andere maatschappelijk vraagstukken zou dan een offer mogen worden gemaakt (natuur, overlast voor omwonenden, recreatie, cultuurhistorie) en hoe bepalen we dat?

Advies 20: Windmolenlocaties die helpen andere maatschappelijke problemen op te lossen hebben de voorkeur boven locaties die dat niet doen.

Toelichting: Het is belangrijk om lokale kansen, zoals bijvoorbeeld woningbouwprojecten en nieuwe verdienmodellen voor boeren, te benutten en het per geval te bekijken, waarbij een goed participatietraject cruciaal is. Het betrekken van windmolens in de toekomstvisie van de provincie of gemeente helpt bij een effectieve belangenafweging, met als doel het algemeen belang te dienen en een betrouwbaar beleid voor windenergie te waarborgen, maar deze afweging kan lokaal verschillen.

■ Voor ■ Tegen

Aandachtspunten

Wij geven mee om de volgende algemene aandachtspunten in acht te nemen als het gaat om windmolens die kunnen helpen andere problemen op te lossen. De volgorde van de aandachtspunten geeft de mate van belangrijkheid aan, waarbij het belangrijkste bovenaan staat.

1. Integraal kijken is belangrijk, de energietransitie hangt samen met andere opgaven. Woningbouw is bijv. afhankelijk van meer energie en netverzwaring.
2. Slim combineren met: energieopslag op locatie (maar, ook via E-auto's).
3. Maak de link met de warmtetransitie. Dit vraagt aandacht en moet gekoppeld worden.
3. Maak keuzes voor windmolenlocaties integraal in samenhang met andere keuzes. (woningbouw, wegen etc.).
5. Leg de koppeling met nieuwbouw.
6. Plus als windmolens kunnen bijdragen aan de landbouwtransitie (extensivering).
7. Benut windmolens voor de doorontwikkeling van kernwaarden/kernkwaliteiten van het landschap.
8. Benut opbrengst om bedreigde diersoorten te ondersteunen.

9. Heb aandacht voor de relatie met de bodem.
 - De opbrengst van de molens moet ten goede komen aan de samenleving en niet aan een paar rijke investeerders of deelnemers in een beperkte coöperatie (later toegevoegd en daardoor niet geprioriteerd).

Hoofdkeuze 8: Kies voor plekken die het minst invloed hebben op plekken die belangrijk zijn voor geschiedenis en cultuur

Toelichting en overwegingen

Plekken die belangrijk zijn voor geschiedenis en cultuur (cultuurhistorisch erfgoed) zijn bijzondere en uitzonderlijke plekken die we graag intact willen houden, óók voor toekomstige generaties. In het behoud van deze plekken wordt veel geïnvesteerd. Het plaatsen van windmolens in de nabijheid van cultuurhistorisch erfgoed tast het unieke karakter van deze plekken aan.

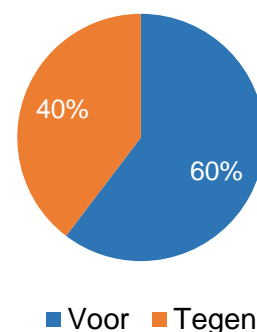
Dilemma's en adviezen

Dilemma: “wat weegt zwaarder: regels die cultuurhistorische plekken beschermen of de overlast voor mens en natuur?”

Op sommige cultuurhistorische plekken is er regelgeving die het onmogelijk maakt om daar windmolens te plaatsen. Deze regelgeving is er om ervoor te zorgen dat gebieden op de UNESCO lijst kunnen blijven staan; moet deze regelgeving worden aangepast om hier toch windmolens mogelijk te maken? Stel dat er tussen drie gebieden moet worden gekozen. Gebied A ligt dicht bij een cultuurhistorisch erfgoed zoals de waterlinie; Gebied B ligt dicht bij een natuurgebied en Gebied C ligt dichtbij een woonwijk. Moeten we dan de regelgeving aanpassen om te kiezen voor Gebied A of kunnen we de regelgeving behouden en kiezen voor Gebied B of C?

Advies 21: Wij adviseren om per cultuurhistorische plek een specifieke en terughoudende afweging te maken voor het plaatsen van windmolens en te kijken welke invloed heeft op het aanzicht en hoe belangrijk het aanzicht is voor de plek.

Toelichting: Plekken die belangrijk zijn voor geschiedenis en cultuur (cultuurhistorisch erfgoed), zoals bijv. de waterlinie die op de Unesco erfgoed lijst staat, zijn bijzondere en uitzonderlijke plekken die we graag intact willen houden, óók voor toekomstige generaties. In het behoud van deze plekken wordt veel geïnvesteerd. Het plaatsen van windmolens in de nabijheid van cultuurhistorisch erfgoed tast het unieke karakter van deze plekken aan. Bovendien bevinden deze plekken zich vaak in een beschermd natuurgebied, waardoor ook overlast in de natuur wordt voorkomen.

Aandachtspunten

Wij geven mee om de volgende algemene aandachtspunten in acht te nemen als het gaat om plekken die belangrijk zijn voor geschiedenis en cultuur. De volgorde van de aandachtspunten geeft de mate van belangrijkheid aan, waarbij het belangrijkste bovenaan staat.

1. Beperk de impact op cultuurhistorische plekken.
2. Beperk de impact op de waterlinie met betrekking tot de UNESCO status.
3. Cultuurhistorie en alle cultuur gerelateerde financiële aspecten zijn minder van belang (maar ook niet onbelangrijk).